

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 23.04.2024 р. №4)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»

Віра РОГОВА
Наказ від «24» квітня 2024 р. № 70

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ВИХОВАТЕЛІВ-МЕТОДИСТІВ ЗАКЛАДІВ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Пояснювальна записка

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо впровадження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти), затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 31.03.2021 № 397, «Типової програми підвищення кваліфікації керівників закладів дошкільної освіти щодо надання підтримки в освітньому процесі дітям з особливими освітніми потребами» (наказ Міністерства освіти і науки України від 23.04.2021 № 457), та відповідно до професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти», затвердженого наказом Міністерства економіки України, від 19.10.2021 № 755-21 «Про затвердження професійного стандарту вихователь закладу дошкільної освіти» та професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» затвердженого наказом Міністерства економіки України, від 28.09.2021 № 620-21 «Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти»». Освітня програма також враховує основні положення Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», постанови Кабінету Міністрів України в редакції від 27.01.2021 №86 «Положення про заклад дошкільної освіти», постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 №800 «Деякі питання щодо підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», Державного стандарту дошкільної «Базовий компонент дошкільної освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2020 за №33, Положення про психологічну службу в системі освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 року № 509 та в контексті вимог законодавства, зокрема, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вихователя-методиста закладу дошкільної освіти, з урахуванням європейського вектору розвитку освіти України, стратегії реформування освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик в освіті, професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Актуальність Програми визначається необхідністю впровадження у практику закладів дошкільної освіти змісту, форм, методів організації розвивальної життєдіяльності дітей дошкільного віку з урахуванням стратегії, цілей, завдань оновленого Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) (далі – Стандарт). Програму розроблено відповідно до положень чинного законодавства – законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту».

Програма передбачає формування загальних та фахових компетентностей щодо імплементації оновленого Стандарту з урахуванням особистісно орієнтованого, інтегрованого, компетентнісного, діяльнісного підходів.

Сучасний вихователь-методист закладу дошкільної освіти має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування дошкільної освіти, виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів в освіті, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу, активного впровадження технологій дистанційного навчання.

Програма містить чотири модулі, зміст яких орієнтований на розвиток професійних компетентностей вихователя-методиста закладу дошкільної освіти. Кожен модуль передбачає теоретичну та практичну складові. Теоретична складова програми реалізується у формі інтерактивних лекцій/відеолекцій, вебінарів, відеоконференцій тощо. Практична складова - у формі навчальних тренінгів, практикумів, майстер-класів, семінарів тощо. Після завершення навчання передбачено контрольні заходи (тестування, проєктна робота, творча робота, авторське завдання тощо).

Мета освітньої Програми: професійний розвиток вихователя-методиста відповідно до державної політики в галузі дошкільної освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей вихователів-методистів закладів дошкільної освіти (далі - ЗДО),

необхідних для організації навчання, виховання й розвитку дітей дошкільного віку відповідно до Концепції розвитку дітей раннього та дошкільного віку, затвердженої Президією Національної академії педагогічних наук України (протокол № 1-2/8-119 від 18.06.2020 р.), та на основі Державного стандарту дошкільної освіти Базовий компонент дошкільної освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2020 за №33.

Основні завдання Програми:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей вихователів-методистів закладів дошкільної освіти;
- поглибити й розширити знання вихователів-методистів закладів дошкільної освіти з теорії і практики організації освітнього процесу, що забезпечує якісні зміни, створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній системі дошкільної освіти;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей вихователів-методистів закладів дошкільної освіти;
- удосконалити вміння вихователів-методистів закладів дошкільної освіти відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- поглибити й розширити теоретичні знання з фахових і психолого-педагогічних дисциплін;
- ознайомлення педагогічних працівників зі стратегіями й тенденціями, що склали основу для розроблення змісту оновленого Стандарту;
- формування розуміння слухачами сутності понять «Державний стандарт дошкільної освіти», «цінності дошкільної освіти», «компетентність», «освітнє середовище» «результати навчання», «якість дошкільної освіти», «змістове наповнення Стандарту»;
- удосконалення здатності та готовності цільової аудиторії планувати освітній процес з урахуванням положень оновленого Стандарту для вибудовування індивідуальної освітньої траєкторії дитини дошкільного віку;
- формування здатності педагогічних працівників організовувати різні види діяльності дітей у закладі дошкільної освіти на засадах діяльнісного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, інтегрованого, соціокультурного підходів, базових принципів (демократичність; рівний доступ до якісної дошкільної освіти кожній дитини, освіти без дискримінації за будь-якими ознаками; забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору; міжвідомча взаємодія; державно-громадське та державно-приватне партнерство в організації й управлінні дошкільною освітою; соціально-педагогічне партнерство громади, усіх учасників освітнього процесу);
- удосконалення готовності педагогів до організації партнерства з батьками вихованців задля підвищення культури відповідального батьківства.

Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем можуть бути зміненими, окремі питання тем програми можуть бути перенесені в інші теми залежно від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретична складова освітньої програми може бути реалізованою через лекції/відеолекції/вебінари/відеоконференції тощо. Практична складова – через практикуми/навчальні тренінги/семінари/майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері базової середньої освіти;

- сутності Концепції розвитку дітей раннього та дошкільного віку;
- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту дошкільної освіти;
- структури та змісту чинних освітніх програм;
- планування освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти;
- академічної свободи вихователя-методиста в організації освітнього процесу

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог чинного законодавства;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту дошкільної освіти, чинних освітніх програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, іншими суб'єктами освітньої діяльності, що затверджені у відповідному порядку, попередніх результатів вихованців, їх освітніх потреб;
- формувати у дітей дошкільного віку компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- ефективно взаємодіяти й працювати в команді.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- генерування нових ідей (креативність);
- прийняття обґрунтованих рішень;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- міжособистісна взаємодія;
- рефлексія та саморозвиток
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх дітей;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу: комп'ютерна техніка, офісне ПЗ, навушники, мікрофон, колонки, гаджет (планшет, смартфон), конструктор "Lego" (100 "цеглинок"), настільна гра "Сортувальник", постійний доступ до глобальної мережі «Інтернет», наявність облікового запису Google (особистого чи корпоративного).

1.	Розробник освітньої програми	Корж Тетяна Михайлівна, методист І категорії відділу раннього розвитку, дошкільної та початкової освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
2.	Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації вихователів-методистів закладів дошкільної освіти
3.	Мета програми	Формування, розвиток професійних компетентностей
4.	Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Вихователі-методисти закладів дошкільної освіти
5.	Напрямок освітньої програми	Професійна компетентність вихователя-методиста закладу дошкільної освіти

6.	Зміст освітньої програми	№ з/п	Освітній компонент (модуль, тема)	Засоби провадження			
				Кількість годин			
				лекційні	семінарські	практичні	усього
		1.	Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття	4		2	6
		1.1.	Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу	2			2
		1.2.	Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій	2			2
		1.3.	Національна ідентичність в історичному вимірі			2	2
		2.	Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: територія безпеки та розвитку			20	20
		2.1. Інваріантна складова модуля				14	14
		2.1.1.	Педагог у системі компетентісно орієнтованої освіти			2	2
		2.1.2.	Професійний стандарт: ключові і професійні компетентності сучасного вихователя закладу дошкільної освіти			2	2
		2.1.3.	Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності			2	2
		2.1.4.	Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти			2	2
		2.1.5.	Психологічна підтримка учасників освітнього процесу			6	6
		2.2. Варіативна складова модуля				6	6
		2.2.1.	Інклюзивна освіта: теорія і практика			6	6
		2.2.2.	Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат			6	6
		2.2.3.	Формування команди для розвитку культури демократії в закладі			6	6

		освіти				
	2.2.4.	Дії учасників освітнього процесу у надзвичайних ситуаціях соціального, воєнного та природного характеру			6	6
	3.	Модуль 3. Фаховий. Організація роботи вихователів-методистів закладу дошкільної освіти	8		30	38
	3.1. Інваріантна складова модуля		8		12	20
	3.1.1.	Нормативно-правове та програмно-методичне забезпечення змісту дошкільної освіти	2			2
	3.1.2.	Організація науково-методичної роботи в закладах дошкільної освіти	2			2
	3.1.3.	Технологія побудови індивідуалізованої траєкторії особистісно-професійного розвитку педагога	2		2	4
	3.1.4.	Партнерська взаємодія педагогів закладів дошкільної освіти з батьками вихованців			2	2
	3.1.5.	Інноваційна компетентність педагога: діагностика та перспективи розвитку			2	2
	3.1.6.	Універсальний дизайн закладу дошкільної освіти як умова реалізації Базового компонента дошкільної освіти			2	2
	3.1.7.	Інноваційні форми науково-методичної роботи як засіб розвитку професійної компетентності педагогів закладів дошкільної освіти	2		2	4
	3.1.8.	Академічна доброчесність: від внутрішньої культури особистості до академічної культури закладу освіти			2	2
	3.2. Варіативна складова модуля				18	18
	3.2.1.	Базовий компонент дошкільної освіти: реалізація змісту освітніх напрямів			6	6
	3.2.2.	Особливості психологічної взаємодії з вихованцями			6	6

		цифрового покоління				
		3.2.3. Ненасильницьке спілкування як інструмент вирішення конфліктів			6	6
		3.2.4. Формування здорових харчових звичок в учасників освітнього процесу			6	6
		3.2.5. «Культура добросусідства» в дитячому садку: розвиток соціально-громадянської компетентності дітей			6	6
		4. Модуль 4. Діагностико-аналітичний			8	8
		4.1. Установче заняття. Вхідне діагностування			2	2
		4.2. Кваліфікаційний іспит			2	2
		4.3. Конференція з обміну досвідом			2	2
		4.4. Вхідне та вихідне діагностування			2	2
		Разом:	12		60	72
7.	Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	72 год / 2,4 кредити ЄКТС				
8.	Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна. пролонгована				
9.	Вид підвищення кваліфікації	Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації				
10.	Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05, ЗК.06 Професійні компетентності: А1 Планово-прогностична (А1.1, А1.2, А1.3); А2 Проектувальна (А2.1, А2.2, А2.3,); А3 Оцінювально-аналітична (А3.1, А3.2, А3.3); Б1 Правова (Б1.1, Б1.2); Б2 Комунікативна (Б2.1, Б2.2); Б3 Регулятивно-корекційна (Б3.1, Б3.2, Б3.3, Б3.4); В1 Міжвідомча взаємодія закладу підрозділу (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Психолого-педагогічне просвітництво батьківського колективу (В2.1, В2.2); В3 Професійна співпраця у закладі-підрозділі (В3.1, В3.2); Г1 Безперервність професійного вдосконалення (Г1.1, Г1.2, Г1.3); Г2 Інформаційно-комунікаційна (цифрова) (Г2.1, Г2.2)				
11.	Очікувані результати	Удосконалення загальних та професійних компетентностей				

12.	Особа (особи), які виконують освітню програму	Рогова В.Б. Пащенко Д.І. Перерва В.С. Шевченко А.М. Часнікова О.В. Аносова А.В. Вихристенко Ж.В. Слободяник Г.І. Луценко Т.М. Дерій О.В. Алексєєва О.І. Качуровський В.С. Камінський О.І. Нечипорук Н.І. Корж Т.М. Гаркавенко Ю.О. Славінська М.О. Дишлева І.М.
13.	Строки виконання програми	Календарний рік
14.	Місце виконання освітньої програми	Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (вул. Я. Мудрого, м. Біла Церква, 09107
15.	Вартість надання освітньої послуги	Собівартість нараховується залежно від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства
16.	Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі	25-30 осіб
17.	Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідectво про підвищення кваліфікації
18.	Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/ програма:

Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів ХХІ століття

1.1. Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу

Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу: огляд класичних та сучасних

підходів. Аналіз програм та національних стратегій розвитку людського капіталу європейських країн та України. Переваги та обмеження у розумінні ролі освіти в процесі формування людського капіталу. Розгляд перспектив розвитку освіти та її впливу на людський капітал у майбутньому. Реалізація інноваційного освітнього проєкту на всеукраїнському рівні за темою «Модель національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти в викликах воєнного/повоєнного часу».

1.2. Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій

Гуманістичні підходи до модернізації освіти. Традиціоналізм в освіті: огляд традиційних підходів до освіти. Методологічні принципи виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності. Генеза проявів цих принципів у модернізації освітнього процесу від античних часів до сьогодення. Стандартизація змісту освіти. Аргументи за збереження традицій в освіті. Прогресивізм в освіті. Ідея інноваційного підходу до освіти. Аргументи за впровадження інновацій в освітній процес.

1.3. Національна ідентичність в історичному вимірі

Поняття національної та громадянської ідентичності. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», його статті щодо основних напрямків освітньої діяльності. Різновиди освітніх заходів, запропоновані Законом України для реалізації основних напрямків виховання національної та громадянської ідентичностей. Історична генеза української національної ідентичності: між конфронтацією та співробітництвом. Проблематика й методика національно-патріотичного, військово-патріотичного, громадянського та духовно-морального виховання. Регіональність у становленні української національної та громадянської ідентичності. Пошукова та творча діяльність вихованців у формуванні національної та патріотичної діяльності.

Очікувані результати за соціально-гуманітарним модулем 1 охоплюють:

Знання й розуміння:

- сутності людського капіталу, його впливу на соціально-економічний розвиток;
- ролі освіти у формуванні кваліфікаційного потенціалу суспільства та індивідуального розвитку кожної особистості;
- впливу освіти на здоров'я, економічний розвиток, соціальну стабільність та культурні процеси;
- суті наступних методологічних принципів виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності;
- способів забезпечення якості іншомовної освіти та рівного доступу до неї;
- сутності української національної ідеї;
- ролі духовно-морального фактору та духовної свідомості в справі становлення національної ідентичності, мотивації багатьох поколінь українців до захисту своєї Батьківщини.

Уміння:

- аналізувати взаємозв'язок між рівнем освіти нації та її економічними показниками;
- синтезувати інформацію щодо ефективних підходів розвитку освіти для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- створювати стратегії та програми розвитку освіти з урахуванням потреб сучасного ринку праці та соціокультурних вимог;
- використовувати нові досягнення в психології чи фізіології для поліпшення результативності своєї роботи;
- ефективно використовувати можливості цифрових технологій;

- використовувати в практичній діяльності сучасні тенденції викладання і навчання в закладах освіти з урахуванням упровадження дистанційного навчання;
- чітко, переконливо висловлювати свої думки про історичні аспекти національної ідентичності, ефективно обмінюватися інформацією з іншими.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка принципу доступності освіти для всіх верств суспільства, незалежно від соціального статусу чи матеріального стану;
- готовність до впровадження нових методів і технологій в освітній процес для підвищення ефективності освіти;
- усвідомлення важливості знань як основного ресурсу для розвитку суспільства та самореалізації особистості;
- усвідомлення власної ролі у формуванні та розвитку людського капіталу як ключового чинника сталого розвитку суспільства;
- усвідомлення об'єктивної необхідності впровадження інновацій в освітньому процесі при виникненні нових наукових знань у психології, фізіології, антропології;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- усвідомлення ролі вчителя як фасилітатора освітнього процесу;
- усвідомлення своєї національної ідентичності, відкритість до самокритики, звільнення від націоналістичних уявлень.

Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: територія безпеки та розвитку

2.1. Інваріантна складова модуля

2.1.1. Педагог у системі компетентнісно орієнтованої освіти

Виклики сучасного суспільства системі освіти. Основні принципи освіти XXI століття. Зміна пріоритетів в освітньому процесі: від накопичення знань до розвитку життєвих навичок – ключових компетентностей. Педагог – агент змін: коуч, фасилітатор, тьютор, модератор в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

2.1.2. Професійний стандарт: ключові й професійні компетентності сучасного вихователя закладу дошкільної освіти

Ключові й професійні компетентності вихователя закладу дошкільної освіти. Основні аспекти професійного стандарту для вихователів закладів дошкільної освіти. Здатність до спілкування з дітьми та їхніми батьками, розвиток індивідуальних навичок у дітей, здатність адаптуватися до змін у середовищі дошкільного закладу. Психологічні особливості дітей дошкільного віку, методи виховання та навчання, уміння працювати в команді, використовувати сучасні педагогічні технології. Професійний розвиток вихователя закладу дошкільної освіти. Сучасні методи й підходи до професійного розвитку вихователя: менторство, колегіальні обміни досвідом, використання інноваційних технологій в освітньому процесі.

2.1.3. Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності

Поняття «критерії оцінювання», «індикатори якості педагогічної діяльності», їх взаємозв'язок та значення в педагогічній практиці. Розгляд основних видів критеріїв якості педагогічної діяльності відповідно до вимог «Абетки для директора». Пояснення та приклади індикаторів, що відображають кожен із цих критеріїв. Практика оцінювання та самооцінювання педагогічної діяльності. Застосування критеріїв та індикаторів педагогічної діяльності до підготовки до проходження атестації.

2.1.4. Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти

Поняття фізична безпека, безпечне освітнє середовище. Екосистемний підхід. Формула «Дитина в безпеці». Рівні відповідальності в забезпеченні фізичної безпеки в освітньому середовищі. Ролі в надзвичайній ситуації. Симуляційна гра «Безпечна дорога до школи». Поняття інформаційної безпеки. Цифрова безпека. Інформаційна культура та інформаційна гігієна. Джерела інформації. Види медіа, їх вплив на споживача інформації. Вправа «Новина з телефону». Психологічна безпека в освітньому середовищі: ключові поняття, інструменти й механізми формування, розподіл відповідальності та ролей. Техніки психологічної підтримки та психоемоційної саморегуляції. Ізраїльська модель стресостійкості BASIC PH.

2.1.5. Психологічні аспекти створення сприятливого безпечного середовища в закладі освіти

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в сучасних закладах освіти. Указ Президента України Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Особливості спілкування дорослих, що актуалізують агресивну поведінку дітей. Спілкування як фактор психопрофілактики агресивної поведінки дітей. Організаційні аспекти протидії булінгу в закладі освіти. Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуацій. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення в дітей різних вікових категорій. Способи відновлення ресурсного стану в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в дітей.

Психічне здоров'я, психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життєстійкість». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опанування прийомами, які сприяють управлінню стресом, відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії подолання стресу.

Очікувані результати за інваріантною складовою професійного модуля 2.1. охоплюють:

Знання й розуміння:

- основних принципів та підходів до побудови індивідуальної програми професійного розвитку педагога;
- вимог та особливостей професійного розвитку педагогічних працівників в умовах реформування освіти;
- ролі педагога як каталізатора особистісного розвитку дитини в умовах нової парадигми освіти;
- сутності критеріїв та індикаторів в оцінюванні якості педагогічної діяльності;
- емоційного інтелекту та його складових;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- наслідків впливу стресових емоцій на стосунки з оточенням та здоров'я педагога;
- взаємозв'язку між основними принципами Нової української школи та потребами сучасного суспільства;
- можливостей діагностування та попередження конфліктів у педагогічній взаємодії;
- розвитку психологічної стійкості та резильєнтності;
- сутності, значення фізичної, інформаційної та психологічної безпеки;
- особливостей створення безпечного освітнього середовища з урахуванням екосистемного

підходу;

- рівнів відповідальності в реалізації фізичної безпеки в закладі освіти.

Уміння:

- аналізувати власний досвід, навички та потреби для визначення пріоритетів професійного розвитку;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- планувати свій професійний розвиток, ураховуючи вимоги закону «Про дошкільну освіту» та потреби власної педагогічної практики;
- упроваджувати засоби самовдосконалення та підвищення кваліфікації для постійного професійного зростання;
- аналізувати педагогічну діяльність, використовуючи різні критерії та індикатори якості освіти;
- відновлювати психічну рівновагу, перебувати в ресурсі;
- застосовувати психологічні методи й техніки саморегуляції: керувати диханням, тонусом м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки, самостійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- планувати свій професійний розвиток, враховуючи сучасні вимоги та потреби власної педагогічної практики;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- вибудовувати діалогове навчання з усіма учасниками освітнього процесу як рівноправними партнерами;
- сприяти створенню безпечного освітнього середовища;
- орієнтуватися в інформаційному середовищі, розрізняти інформацію;
- надавати психологічну підтримку учасникам освітнього процесу, за допомогою технік та прийомів здійснювати психоемоційну саморегуляцію.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до постійного вдосконалення своєї професійної компетентності;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності;
- здатність об'єктивно оцінювати власну педагогічну діяльність, готовність до безперервного професійного розвитку;
- важливість власного професійного розвитку для реалізації освітніх стандартів;
- готовність до впровадження нових підходів та технологій у свою роботу на основі результатів оцінювання;
- самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- готовність до змін;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість та адаптивність;
- педагогіка партнерства.

2.2. Варіативна складова модуля

2.2.1. Інклюзивна освіта: теорія і практика

Тема 1. Організація інклюзивного освітнього середовища: алгоритм дій закладу освіти

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб дітей з особливими освітніми потребами, розробка

індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед дітей, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство. Організація професійного розвитку педагогічного колективу з питань інклюзивної освіти, сприяння співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами, упровадження системи моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного середовища.

Тема 2. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами

Роль та функції психологів і педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку кожної дитини, незалежно від її особливостей. Методи та стратегії психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку дітей, виявлення, вирішення можливих труднощів. Взаємодія з батьками дітей та іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці у створенні ефективного інклюзивного середовища. Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Взаємодія психологів, педагогів, інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем.

Тема 3. Урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі

Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей з різними видами особливих освітніх потреб, ураховуючи інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожної дитини: ступінь функціональних можливостей, стиль навчання, інтереси й потреби, специфічні особливості, пов'язані з конкретними освітніми труднощами. Стратегії, методики адаптації освітнього процесу, урахування цих особливостей з метою забезпечення успішного навчання та розвитку кожної дитини. Співпраця між педагогами, психологами, батьками, іншими учасниками освітнього процесу в створенні індивідуалізованих підходів до навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Сучасні підходи, методики, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання.

2.2.2. Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат

Тема 1. Освітні виклики в воєнний період: аналіз та стратегії відновлення

Освітні втрати: український контекст. Освітні втрати й навчальні розриви: сутність і взаємозв'язок, оцінка та наслідки. Формати вимірювання освітніх втрат та навчальних розривів. Наслідки навчальних втрат для суспільства. Інноваційні підходи до забезпечення навчання під час кризи. Роль технологій освітніх технологій у забезпеченні навчання в умовах воєнного конфлікту. Міжнародний досвід реабілітації освітньої системи після воєнного періоду: вивчення успішних стратегій.

Тема 2. Психологічні втрати в період воєнного стану: стратегії та ресурси відновлення

Психологічні втрати. Психологічні наслідки військових дій для дітей: стратегії підтримки та реабілітації. Ментальне здоров'я та його складові. Ментальне здоров'я педагогічних працівників та дітей. Вплив стресу та травм на навчання та розвиток дітей. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час воєнного конфлікту.

Стратегії, інструменти для підтримки ментального здоров'я в освітньому середовищі. Вправи на стабілізацію психоемоційного стану педагогічних працівників та дітей, на запуск когнітивних процесів у процесі навчання. Травми та стресові реакції внаслідок воєнного стану:

аналіз впливу на психічне здоров'я. Програми й підходи до психологічного відновлення. Стратегії самоопіки, психологічної самопідтримки в умовах воєнного стану.

Тема 3. Сучасні орієнтири дошкільної освіти

Сучасні тенденції й підходи в дошкільній освіті. Мотиватори «нового покоління». Мотивація без примусу. Розвиток критичного мислення та творчих здібностей. Ігрові техніки. Розвиток соціальних навичок. Групова діяльність.

2.2.3. Формування команди для розвитку культури демократії в закладі освіти

Тема 1. Демократичне врядування

Принципи демократичного врядування. Участь – основа демократичної культури закладу освіти. Принципи та практики демократичного прийняття рішень. Методи інклюзивного управління в закладі освіти: урахування потреб всіх учасників. Вплив демократичного врядування на клімат та культуру закладу освіти.

Тема 2. Командна взаємодія

Командотворення: формування команди, тимбілдінг. Ролі та лідерство в командах. Фасилітація як інструмент взаємодії та розвитку команд. Методи фасилітації, мотивації учасників, досягнень результатів роботи в команді. Розвиток ефективних команд у професійному середовищі: фактори успіху. Роль лідерства у формуванні та підтримці командної взаємодії. Ключові навички комунікації для побудови успішних командних відносин. Стратегії вирішення конфліктів у команді: підходи та методи. Типи ролей у команді, їх вплив на результативність спільної діяльності. Психологічний клімат у команді: чинники, що сприяють спільному успіху. Використання технологій для поліпшення командної взаємодії та спільної роботи.

Тема 3. Життєздатність команди

Створення команди для виконання завдання, прояву ролей та командного лідерства, Можливості мотивації до участі у команді. Зростання через лідерство в команді. Діяльність команд закладу освіти. Мотивація учасників команди. Розвиток довіри та взаєморозуміння у складі команди як фундамент життєздатності. Стратегії збереження та підтримки мотивації учасників команди на тривалий термін. Реагування на виклики та зміни: адаптивність команди як складник її життєздатності. Роль лідера в підтримці та зміцненні життєздатності команди. Ефективне управління конфліктами в командному середовищі для забезпечення стабільності та продуктивності. Оцінка та моніторинг параметрів життєздатності команди: інструменти й методи.

2.2.4. Дії учасників освітнього процесу у надзвичайних ситуаціях соціального, воєнного та природного характеру

Тема 1. Надзвичайні ситуації та їх наслідки

Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Загальні ознаки НС. Рівні надзвичайних ситуацій. Наслідки надзвичайних ситуацій соціального, воєнного та природного характеру. Режим надзвичайної ситуації. Повідомлення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації, постійне інформування про зміни ситуації. Типи надзвичайних ситуацій: природні катастрофи, техногенні аварії, соціальні конфлікти тощо. Психологічні аспекти надзвичайних ситуацій: стрес, тривога та підтримка психічного здоров'я. Вплив надзвичайних ситуацій на соціальні, економічні та екологічні системи. Роль правоохоронних та гуманітарних організацій у реагуванні на надзвичайні ситуації. Міжнародна співпраця в попередженні та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Тема 2. Послідовність дій у надзвичайних ситуаціях природного характеру

Характеристика зон стихійного лиха (ураганів, затоплень, пожеж). Правила поведінки, дії працівників у НС природного характеру. Правила евакуації для працівників закладу освіти. Порядок евакуації. Захист: процедури евакуації, пошук притулку та безпечних зон.

Екстренні заходи: надання першої допомоги врятованим, урятування заблокованих або постраждалих. Спільна діяльність між рятувальними службами, владними структурами та

громадськістю. Відновлення житлових та інфраструктурних об'єктів, медичних послуг, освіти та інших сфер життєдіяльності.

Тема 3. Алгоритм дій у надзвичайних ситуаціях соціального та воєнного характеру

Захист населення від небезпечних факторів. Колективні засоби захисту населення. Дії в разі вчинення терористичного акту (вибуху). Дії при виявленні вибухових пристроїв або підозрілих предметів. Дії у випадку обвалення будівель, споруд. Дії у випадку перебування під завалом. Організація та проведення евакуаційних заходів для цивільного населення в надзвичайних ситуаціях. Координація дій правоохоронних органів у надзвичайних ситуаціях соціального та воєнного характеру. Організація, надання гуманітарної допомоги, медичного забезпечення для постраждалих від надзвичайних ситуацій. Забезпечення доступної та інформативної комунікації з громадськістю, засобами масової інформації в надзвичайних ситуаціях. Відновлення та реабілітація: організація процесу відновлення, реабілітації суспільства після надзвичайних ситуацій соціального та воєнного характеру.

Очікувані результати за варіативною складовою професійного модуля 2.2. охоплюють:

Знання і розуміння:

- теоретичних засад інклюзивної освіти, її цілей, принципів та основних концепцій;
- особливостей та причин освітніх та психологічних втрат у сучасному освітньому середовищі;
- наслідків освітніх та психологічних втрат (низький рівень успішності, втрата навчальної мотивації та погіршення ментального здоров'я);
- принципів демократії в закладі освіти;
- сутності поняття «команда», ролі та лідерство в команді, «фасилітація», сфери її застосування;
- видів надзвичайних ситуацій: соціального, воєнного та природного характеру;
- визначення основних етапів та принципів організації заходів захисту в умовах надзвичайних ситуацій;
- розпізнавання потенційних загроз та ризиків, що виникають у надзвичайних ситуаціях.

Уміння:

- виявляти, адаптувати навчальні матеріали та методики з урахуванням особливих освітніх потреб дітей;
- застосовувати засоби й методи інклюзивної педагогіки для створення сприятливого освітнього середовища для всіх дітей, ураховуючи їхні індивідуальні особливості та потреби;
- використовувати підходи до компенсації освітніх втрат;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- добирати, практично застосовувати методи фасилітації в діяльності команд;
- визначати способи мотивації до участі в команді;
- моделювати можливості для лідерства кожного/-ї завдяки командній роботі;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- брати участь у створенні безпечної освітньої екосистеми закладу освіти;
- планувати й виконувати евакуаційні процедури в надзвичайних ситуаціях;
- працювати в команді, координувати дії групи та, за необхідності, брати на себе лідерську роль для досягнення спільної мети;
- швидко й об'єктивно оцінювати ситуацію, приймати належні рішення, діяти відповідно до обставин.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення справедливості, рівності права всіх дітей на якісну освіту та доступ до освітніх можливостей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- розвиток відповідальності, дбайливого ставлення до безпеки учасників освітнього процесу та їхнього оточення;

- необхідність розроблення й реалізації спеціальних програм, стратегій для подолання освітніх та психологічних втрат;
- розвиває власні навички у сфері безпеки, готовий до дій у надзвичайних ситуаціях;
- оцінювання переваг культури демократії в закладі освіти;
- демонстрація ціннісного ставлення до членів команди;
- мотивація членів команди;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності.

Модуль 3. Фаховий. Організація роботи вихователів-методистів закладу дошкільної освіти

3.1. Інваріантна складова модуля

3.1.1. Нормативно-правове та програмно-методичне забезпечення змісту дошкільної освіти

Нормативно-правове регулювання у сфері дошкільної освіти. Концептуальні засади Закону України «Про дошкільну освіту». Система дошкільної освіти, державна політика у сфері дошкільної освіти. Основні завдання законодавства України в сфері дошкільної освіти. Базовий компонент дошкільної освіти: концептуальні засади, структура, зміст, умови впровадження. Програмно-методичне забезпечення змісту дошкільної освіти. Аналіз комплексних та парціальних програм. Перелік інструктивно-методичних рекомендацій МОН для використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

3.1.2. Організація науково-методичної роботи в закладах дошкільної освіти

Поняття про науково-методичну роботу, її функції. Вимоги до організації методичної роботи. Основні аспекти Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Примірного положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти» від 16.04 2018 № 372. Напрями роботи з педагогічними кадрами. Структура науково-методичної роботи. Зміст науково-методичної роботи в ЗДО. Принципи організації методичної роботи в ЗДО. Структура, робота методичного кабінету.

3.1.3. Технологія побудови індивідуалізованої траєкторії особистісно-професійного розвитку педагога

Аналіз технологій, які сприяють розвитку професійних та особистісних якостей вихователя закладу дошкільної освіти в освітньому середовищі. Індивідуальні підходи до формування траєкторій розвитку, урахування унікальних потреб та можливостей кожної особистості. Аналіз поточного рівня розвитку компетентностей. Визначення особистісних та професійних цілей. Розроблення індивідуалізованої траєкторії розвитку вихователя закладу дошкільної освіти. Інструменти, методики саморозвитку. Визначення критеріїв успіху та прогресу в досягненні цілей.

3.1.4. Партнерська взаємодія педагогів закладів дошкільної освіти з батьками вихованців

Аналіз вимог професійних стандартів «Вихователь закладу дошкільної освіти», «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» щодо партнерської взаємодії учасників освітнього процесу. Завдання закладу дошкільної освіти при взаємодії з батьками. Напрями реалізації взаємодії закладу дошкільної освіти з родинами. Форми партнерської взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками вихованців.

3.1.5. Інноваційна компетентність педагога: діагностика та перспективи розвитку

Інноваційна компетентність вихователя закладу дошкільної освіти: зміст, види та діагностика. Поняття готовності педагогічних працівників до здійснення інноваційної діяльності. Психологічна готовність педагогічних працівників як важлива складова реалізації інноваційної діяльності. Основні аспекти підготовки вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення інноваційної діяльності. Діагностичний інструментарій дослідження інноваційної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти.

3.1.6. Універсальний дизайн закладу дошкільної освіти як умова реалізації Базового компонента дошкільної освіти

Універсальний дизайн у сфері освіти. Створення сучасного універсального дизайну в закладі дошкільної освіти (доступного, безпечного, розвивального, максимально придатного навколишнього середовища) як умова ефективного використання різних моделей організації освітнього процесу. Принципи універсального дизайну. Моделювання освітнього середовища з урахуванням принципів універсального дизайну.

3.1.7. Інноваційні форми науково-методичної роботи як засіб розвитку професійної компетентності педагогів закладів дошкільної освіти

Інноваційні форми роботи з педагогічними кадрами в контексті оновлення змісту дошкільної освіти. Сучасна класифікація форм науково-методичної роботи з педагогами. Інтерактивні форми науково-методичної роботи: значення, характеристика, особливості використання. Побудова індивідуального маршруту професійного розвитку педагога.

3.1.8. Академічна доброчесність: від внутрішньої культури особистості до академічної культури закладу освіти

Академічна доброчесність у законодавстві України про освіту. Принципи академічної доброчесності, визначені Міжнародним центром академічної доброчесності. Культура доброчесності в закладі освіти: типові й менш очевидні види порушень академічної доброчесності; розгляд кейсів толерування недоброчесної поведінки педагогами, планування заходів із формування доброчесної поведінки учасників освітнього процесу.

Очікувані результати за інваріантною складовою фахового модуля 3.1. охоплюють: **Знання й розуміння:**

- сучасних тенденцій розвитку освіти;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері дошкільної освіти;
- сутності Концепції розвитку дітей раннього та дошкільного віку;
- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту дошкільної освіти;
- структури, змісту та форм науково-методичної роботи закладу дошкільної освіти;
- сутнісних характеристик сучасних підходів до організації та здійснення освітньої діяльності в ЗДО;
- стратегій розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості;
- механізмів педагогічної рефлексії, необхідності її проведення на різних етапах освітньої діяльності;
- інструментів інтелектуальної, емоційної, фізичної рефлексії педагога.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог Державного стандарту дошкільної освіти, Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо впровадження оновленого Базового компонента дошкільної освіти, іншими суб'єктами освітньої діяльності;

- реалізовувати сучасні підходи організації освітнього процесу в умовах очного, дистанційного й змішаного навчання;
- формувати в дітей дошкільного віку ключові компетентності та наскрізні вміння;
- конструювати освітній контент з урахуванням новітніх видів організації освітнього процесу в ЗДО;
- добирати ефективні методи формування колективної відповідальності, розвитку критичного мислення й когнітивної гнучкості;
- розробляти стратегію формування освітньої мотивації суб'єкта дитини;
- використовувати інструменти системного аналізу освітнього процесу;
- планувати й вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію дітей;
- створювати рефлексивне освітнє середовище.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, природовідповідність, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- морально-етичні: самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- соціально-політичні: патріотизм, свобода, демократія, культурне різноманіття, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність.

3.2. Варіативна складова модуля

3.2.1. Базовий компонент дошкільної освіти: реалізація змісту освітніх напрямів

Тема 1. Стратегічні зміни в реалізації освітнього напрямку «Дитина в соціумі»

Особливості формування соціально-громадянської компетентності дитини дошкільного віку в різних видах діяльності. Індикатори сформованості соціально-громадянської компетентності в дошкільників. Пріоритетні форми, методи, засоби формування соціально-громадянської компетентності. Наступність між ЗДО і НУШ у формуванні соціально-громадянської компетентності дітей. Роль вихователя, батьків у формуванні соціально-громадянської компетентності дітей.

Тема 2. Реалізація Державного стандарту дошкільної освіти за освітнім напрямом «Мовлення дитини. Основи грамоти»

Сучасні ефективні підходи до роботи з навчання дошкільників основ грамоти. Теоретико-практичні аспекти про психофізіологічні та психологічні засади навчання грамоти; основні механізми та інструменти цього процесу. Засвоєння основ грамоти як складна аналітико-синтетична діяльність. Характеристика ефективних традиційних та інноваційних технологій і засобів навчання дітей основ грамоти. Показники готовності педагогів до інтерактивного та стимульовального процесу навчання дітей основ грамоти.

Тема 3. «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність» особливості реалізації в сучасних умовах

Особливості формування соціально-фінансової компетентності дитини дошкільного віку в різних видах діяльності. Індикатори сформованості соціально-фінансової компетентності у дошкільників. Пріоритетні форми, методи та засоби формування соціально-фінансової компетентності. Роль вихователя і батьків у формуванні фінансової грамотності

3.2.2. Особливості психологічної взаємодії з вихованцями цифрового покоління

Тема 1. Цифрове покоління в контексті теорії поколінь

Інформаційне суспільство як етап розвитку цивілізації. Типологія поколінь у ракурсі соціокультурного простору. Переформатування понятійного мислення у парадигмі кліпової

культури. Теорія поколінь як сукупність суспільно-наукових підходів в царинах соціології, філософії та психології. Стратегія конструктивної комунікації в розрізі теорії поколінь.

Тема 2. Феномен «кліпового мислення» у контексті навчальної діяльності виховання цифрового покоління

Кліпове мислення як спосіб пізнання. Ключові ознаки трансформації моделі споживання інформації дітьми інтернет-покоління. Ризики маніпулятивного впливу в реаліях кліпової свідомості. Психолого-педагогічні особливості дітей, яким притаманне кліпове мислення.

Тема 3. Методи ефективної педагогічної взаємодії з сучасним вихованцем

Візуалізація та мультимедійність як визначальні фактори взаємодії з віртуальним інформаційним середовищем. Освітні практики активізації переваг кліпового мислення. Візуалізація як основа успішної інтернет-комунікації.

3.2.3. Ненасильницьке спілкування як інструмент вирішення конфліктів

Тема 1. Основи ненасильницького спілкування

Визначення понять, принципи та стратегії. Емпатія та співчуття в ненасильницькому спілкуванні. Конфліктологія, вирішення конфліктів без насильства.

Тема 2. Активне слухання: техніки та практики

Комунікаційні навички для досягнення взаємопорозуміння, уникнення конфліктів. Позитивне підсилення, мотивація в ненасильницькому спілкуванні.

Тема 3. Культурна чутливість та різноманітність у ненасильницькому спілкуванні

Розвиток ефективного спілкування в різних контекстах: робота, сім'я, соціальні сфери тощо. Гендерні аспекти ненасильницького спілкування. Створення позитивного робочого та навчального середовища через ненасильницьке спілкування.

3.2.4. Формування здорових харчових звичок в учасників освітнього процесу

Тема 1. Засади здорового харчування

Навіщо людина їсть? Нутрієнти, макро- і мікронутрієнти. Їжа: отрута та ліки. Харчові звички. Вітаміни в житті людини. Вода. Тарілка здорового харчування. Щоденник харчування.

Тема 2. Генетичні та середовищні аспекти харчової поведінки

Українські традиції та страви. Харчові традиції в різних культурах. Харчові звички. Розлади харчування. Досягнення нутригеноміки.

Тема 3. Маркери формування здорових харчових звичок

Умови зберігання, термін придатності різних продуктів. Маркетинг і реклама. Утилізація харчових відходів. Електронні помічники для організації харчового режиму.

3.2.5. «Культура добросусідства» в дитячому садку: розвиток соціально-громадянської компетентності дітей

Тема 1. Концептуальні засади впровадження курсу «Культура добросусідства» в практику роботи ЗДО

Інноваційний курс «Культура добросусідства». Ознайомлення з освітньою програмою «Український віночок. Регіон». Інтеграція програми в освітній процес сучасного закладу дошкільної освіти. Планування роботи з реалізації змісту програми в ЗДО.

Тема 2. Формування комунікативної компетентності дітей у процесі роботи за програмою «Український віночок. Регіон»

Розширення знань про конфлікт, стилі поведінки у конфлікті. Особливості ненасильницької комунікації. Особливості міжкультурної вербальної й невербальної комунікації. Ігри, спрямовані на попередження конфліктів.

Тема 3. Медіаграмотність у закладі дошкільної освіти

Поняття «медіаграмотність», її значення в житті людини. Розвиток критичного мислення дітей дошкільного віку. Методика роботи з відео. Спрямований перегляд/читання. Малюнок як медіатекст. Декодування фотографій.

Очікувані результати за варіативною складовою фахового модуля 3.2. охоплюють:
Знання і розуміння:

- методів і стратегій розвитку та формування «soft skills»;
- використання «soft skills» педагогів в контексті їхньої професійної діяльності;
- піраміди здорового харчування як інструмента формування здорових харчових звичок;
- різноманітності культур харчування в різних країнах світу, їх вплив на формування харчових звичок населення;
- сучасних тенденцій трансформації пізнавальної діяльності вихованців цифрового покоління в інформаційному суспільстві;
- концептуальні засади викладання культури добросусідства;
- методи інтерактивного навчання.

Уміння:

- критично аналізувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення з позиції розвитку «soft skills»;
- визначати власні сильні та слабкі сторони, що є важливим етапом у розвитку «soft skills»;
- оцінювати вплив харчових виборів на навколишнє середовище і суспільство в цілому;
- приймати усвідомлені рішення щодо свого режиму харчування;
- сучасних тенденцій трансформації пізнавальної діяльності вихованців цифрового покоління в інформаційному суспільстві;
- застосовувати навички ненасильницької комунікації;
- толерантно діяти в різних життєвих ситуаціях.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення необхідності особистісного та професійного розвитку (прагнення до вдосконалення «soft skills»);
- свідоме розуміння своїх цінностей та переконань, які впливають на їхню професійну практику;
- усвідомлення важливості людського життя, дбайливе та відповідальне ставлення до нього;
- готовність до творчого пошуку методів конструктивної комунікації з дітьми інтернет-покоління на засадах педагогіки партнерства;
- професійна мобільність та гнучкість;
- оцінювати вплив харчових виборів на навколишнє середовище й суспільство в цілому;
- приймати усвідомлені рішення щодо свого режиму харчування;
- відчуття відповідальності за створення комфортного навчального середовища для своїх вихованців;
- шаноблива взаємодія з носіями різних культур у полікультурному просторі; відповідальність, коректність поведінки в соціумі;
- готовність до подолання негативних стереотипів, упереджень і пошуку компромісів;
- налагоджує контакти з іншими людьми для вивчення їхньої культури.

Рекомендовані джерела

1. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. URL: www.coe.int/lang-cefr
<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

2. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: <https://bit.ly/3FQSmDs>
3. Аксініна І., Войтанішек О., Саніна О. Педагогічний коучинг: новація в шкільному менеджменті. Директор школи. 2018. № 23-24, С. 10-20.
4. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL: <https://bit.ly/3YnKDDS>
5. Андрющенко О.О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51 (104), С. 67-73.
6. Артеменко Т. Засади психологічного благополуччя у закладах освіти. Особливості діяльності психологічної служби у закладах освіти в умовах дистанційного навчання : методичні матеріали. Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 112 с. URL: <https://cutt.ly/ohAZOAU>
7. Базовий компонент дошкільної освіти України / О.М. Байєр та ін. 2021. 37 с. URL: <https://bit.ly/3CannQl>
8. Балущок В.Г. Українська національна спільнота: етногенез, історія, етнімія. Біла Церква: Видавець О. Пшонківський, 2008. 304 с.
9. Бахтіна Г.П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>
10. Безпека під час навчання: рекомендації щодо організації укриття. URL: <https://bit.ly/3YlTGVN>
11. Безсонова О.К. Творчий продукт. *Методична скарбничка вихователя*. 2021. №1, С. 2- 5.
12. Бех І.Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. *Рідна школа*. 2011. № 8-9, С. 9-14.
13. Богінч О.Л., Бабачук Ю.М. Рухливі ігри та ігрові вправи з елементами спортивних ігор для дітей дошкільного віку. Тернопіль: «Мандрівець», 2014. 224 с.
14. Богосвятська А., Кудрик Л. Комунікативна компетентність педагога-коуча. *Зарубіжна література в школах України*. 2020. № 4, С. 12-17.
15. Богуш А., Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку: методичний посібник для вихователя. Київ: Генеза, 2017. 160с.
16. Бондаренко Н. Модерна українська ідентичність як основа формування європейськості майбутньої еліти. Обдаровані діти – скарб нації!: матер. III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 18-23 серп. 2022 р.). 2022. С.139-149. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731816>
17. Брежнева О.Г. Ігри логіко-математичного спрямування в межах проєкту «Магазин». *Методична скарбничка вихователя*. 2017. № 2, С. 39-42.
18. Брежнева О.Г. Календарне планування (Тема «Кіно»). Ігри та вправи для картотеки. *Методична скарбничка вихователя*. 2017. № 4, С.16-20.
19. Брежнева О.Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 481 с.
20. Брежнева О.Г. Сприяємо сенсорному розвитку дошкільників під час тематичного циклу занять. *Методична скарбничка вихователя*. 2016. № 2, С. 37-44.
21. Використання Kahoot у навчально-виховному процесі: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3Vmanig>
22. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посіб. / за наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.
23. Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 3-4, С. 12-14.
24. Гавриш Н., Крутій К. Як змінювалися підходи до розвитку мовлення дітей. *Дошкільне виховання*. 2019. № 10, С.7-12.
25. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку. Парціальна

- програма для дітей дошкільного віку. Київ: ІП НАПН України, 2019. 24 с.
26. Гавриш Н., Пометун О. Сталий розвиток: стосується кожного. *Дошкільне виховання*. 2018. № 3, С. 2-6.
27. Галузяк В.М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2008. № 4, С. 17-25.
28. Гарбачук Н. Водний бізборд – лабораторія в дитсадку. *Дошкільне виховання*. 2020. № 5, С.21-23.
29. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія: Вісник НАПН України*. 2009. № 2 (63), С. 51-60.
30. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3, С. 23-30.
31. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
32. Державний стандарт початкової освіти: Постанова КМУ від 21.02.2018 № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
33. Деякі питання організації та проведення супервізії: Наказ МОН від 18.10.2019 №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>
34. Джежелей О., Коваленко О. Вчуся читати: навчально-розвивальний посібник для дітей. Ч. 1. Харків: Ранок, 2001. 144 с.
35. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
36. Дідура Л., Міняйло О. На гостину до старого дуба. *Дошкільне виховання*. 2019. № 6, С.30-32.
37. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / М.А. Скидан та ін.; за заг. ред. М.А. Скидана. Київ: Атіка, 2007. 92 с.
38. Для творчості дитини вірші, пісні, картини: метод. посіб. / авт.-уклад.: Т.О. Піроженко, А.С. Шевчук. Київ: Вид. Дім «Слово», 2017. 128 с.
39. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут! Посібник для педагогів про проведення ранкових зустрічей. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.
40. Дуткевич Т. Дошкільна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 392 с.
41. Еколого-психологічні тренінги. URL: <https://www.slideshare.net/ydvorak/ss-56668391>
42. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків: ВГ «Основа», 2009. 176 с.
43. Європейське мовне портфоліо: методичний посібник. URL: <http://surl.li/eakzd>
44. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: підручник. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
45. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення викладання, оцінювання. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf>
46. Закони екології Коммонера. URL: <https://bit.ly/3VzEWjA>
47. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. 2021. № 9(195), С. 16-20.
48. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / М. Порошенко та ін. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
49. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посіб. Київ, 2018. 174 с.
50. Інструктивно-методичні рекомендації щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти: Додаток до листа МОН України від 19.04.2018 №1/9-249. URL : <https://bit.ly/3YXGTcq>
51. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.- укл.: О. Пометун, Л. Піроженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
52. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для директора.

2005. № 9-10, С.4-10.

53. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: навч. посіб. Київ: Либідь, 2021. 424 с.

54. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації. Київ: Унів. вид-во Пульсари, 2017. 216 с.

55. Книш І.В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. *Нові виміри духовності на початку XXI століття: матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет)* / за ред. проф. І.П. Мозгового. 2018. С. 48-49.

56. Коберник О.М. Проективна педагогіка і національна школа. *Шлях освіти*. 2006. № 7, С. 7-9.

57. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013, № 34-35, ст. 458.

58. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навч.-метод. посіб. для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60 с.

59. Конвенція про права дитини. 1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

60. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3Wl5vu3>

61. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України та розвитку громадянської освіти в Україні: додаток до Наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641. Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. 2015. № 8, С. 87-95.

62. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу у дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір»: навчально-методичний посібник / С.О. Богданов та ін. Київ: НаУКМА, 2017. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/707671/1/KRP2017.pdf>

63. Косенчук О.Г., Новик І.М. ECERS-3: оцінюємо якість освітнього процесу по-новому. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 12, С. 4-9. URL: <https://bit.ly/3Z8CtzV>

64. Косенчук О.Г., Новик І.М. Досліджуємо якість освітнього процесу. *Дошкільне виховання*. 2020. № 10, С. 10-13. URL: <https://bit.ly/3WP46vD>

65. Костюк А.В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 2, С. 85-89.

66. Кремень В.Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ: Знання України, 2016. 87 с.

67. Крутий К.Л., Стеценко І.Б. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт». Освітній напрям «Технології або Таємничі перетворення». Запоріжжя: ТОВ«ЛІПС» ЛТД, 2020. 192 с.

68. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. *Джерело педагогічної майстерності*. 2008. № 2, С. 32-37

69. Левінець Н.В. Моделювання здоров'язбереігаючого середовища дошкільного навчального закладу: сучасні підходи. URL: <https://ird.npu.edu.ua/files/levinec.pdf>

70. Лохвицька Л.В., Андрющенко Т.К. До здоров'я дітей – через освіту дорослих: Технологія взаємодії дошкільних навчальних закладів з родинами. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 176 с.

71. Любчак Н.М. Проектні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 122, С. 144-150.

72. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків : ВГ «Основа», 2008. 320 с.

73. Максименко С.Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. *Психолог*. 2005. № 1, С. 19-22.

74. Матеріали круглого столу «На шляху до якісного дошкілля» / упор. О.Г. Косенчук та ін. Київ: УІРО, 2021. 35 с. URL: <https://bit.ly/3WP9qiB>

75. Методичний посібник із фасилітації ігрової взаємодії з дітьми дошкільного віку «Граємо разом» / О.Ю. Рома та ін. The LEGO Foundation. Запоріжжя : СТАТУС, 2022. 112 с.

76. Мірошник О.Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя. *Психологія і особистість*. 2015. № 1 (7), С. 162-173.

77. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика: монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020. 256 с.
78. Мордоус І.О., Волощенко Н.О. До питання про інтеграцію іноземної мови у повсякденне життя дитини дошкільного віку. Освітній дискурс: збірник наукових праць. 2019. № 13(5), С. 89-99. URL: <https://bit.ly/3WxKVGW>
79. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. *Психологія і суспільство*. 2016. № 1, С. 96-112.
80. Навчаємо мислити критично: посіб. для вчителів / авт.-уклад.: О.І. Пометун, І.М. Сущенко. Дніпро: ЛІРА, 2016. 144 с.
81. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
82. Навчання, досвід, наставництво. *Інформаційний бюлетень За медичні права*. 2011. № 4, С. 2-3. URL: <http://viv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>
83. Нерянова С.І., Піроженко Т.О. Двигун прогресу, або Гра як джерело розвитку дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. № 2, С. 11-14.
84. НУМО: платформа розвитку дошкільнят. Я та світ (громадянська свідомість). URL: <https://numo.mon.gov.ua/skills/ya-ta-svit>
85. Опис цифрової компетентності педагогічних працівників / Н. Морзе та ін. Ел.фахове видання *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 1-53. Київ, 27-28.09.2019. URL: <https://bit.ly/3ineA6B>
86. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: монографія / Л.Б. Лук'янова та ін. Київ: Педагогічна думка, 2012. 272 с.
87. Палько Т.В. Психологічна програма розвитку рефлексії вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Актуальні проблеми психології*. 2014. Вип. 41. Т. 1, С. 163-168.
88. Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах: навч.-метод. посіб. / С.О. Богданов та ін.; за заг. ред.: В.М. Чернобровкіна, В.Г. Панка. Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 208 с.: іл., табл. URL: <https://cutt.ly/41ZBVfb>
89. Піроженко Т.О. Відповідальність дорослого перед дитячою грою: стратегічний орієнтир. *Вихователь-методист*. 2017. № 2, С. 5-10.
90. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос / пер. з англ. Д. Кожедуба. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
91. Побірченко Н.А. Психодіагностика професійної ідентичності майбутніх вчителів: методичні рекомендації. Київ: БЦФ ТОВ «Дельфін», 2010. 45 с.
92. Половіна О.А. Артосвіта дітей дошкільного віку: технологія образотворення у дії. *Мистецтво та освіта*. 2020. № 3 (97), С. 34-40.
93. Положення про заклад дошкільної освіти: Постанова КМУ від 27.01.2021 №86. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-%D0%BF#Text>
94. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Посібник для вчителя. Київ, 2014. 280 с.
95. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те вид., перероб. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с
96. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій: Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
97. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641: Наказ МОН від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
98. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>

99. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 № 2628–ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/showy2628-14#Text>
100. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-ІІІ. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
101. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова КМУ від 09.01.2014 №11.
102. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ від 28.07.2021 № 769; від 26.04.2022 № 483).
103. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ МОН від 08.06.2018 № 609.
104. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»: Наказ Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 р. № 755-21. URL:
105. Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти»: Наказ Міністерства економіки України від 28 вересня 2021 р. № 620-21. URL:
106. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 № 2245-ІІІ. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 15, ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
107. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
108. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13.12.2022 №2834-ІХ. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 46, ст.116.
109. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
110. Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н. Софій, А. Аносової. Київ: Центр інноваційної освіти «Про. Світ», 2023. 518 с.
111. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини: монографія / Т.О. Піроженко та ін.; за ред. Т.О. Піроженко. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. 222 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/722164/>
112. Рекомендації щодо забезпечення якості дошкільної освіти України в умовах карантину / О. Косенчук та ін. Київ: УІРО, 2021. URL: <https://uied.org.ua/wpcontent/uploads/2021/02/doshkilnaosvita.pdf>
113. Смагіна Т.М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції. Житомир. 2017. С. 21-29.
114. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій: практичний посібник / Т.М. Титаренко та ін.; за наук. ред. Т.М. Титаренко. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с
115. Ставкова С. До питання вивчення та використання супервізії як соціальної технології. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2016. № 3, С. 178-190.
116. Степико М.Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ: НІСД, 2011. 336 с. URL: <https://bit.ly/3uQpcxT>
117. Стрельников В.Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 15-21.
118. Сулімова С., Сокиринська Н. Соціально-фінансова освіта: успішний досвід. *Дошкільне виховання*. 2016. № 4, С. 15-17.

119. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів: poradnik dla superwizoriv (nastavnikov). USAID, 2018. 60 c.
120. Технології професійного розвитку педагогів: навч.-метод. посіб./ упорядники: Т.М. Сорочан, М.І. Скрипник; Держ. вищ. навч. закл. «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2016. 231 c. URL: <https://bit.ly/3j19Fso>
121. Технології формування Soft Skills в системі професійної підготовки педагога: навчальний посібник / уклад. Т.Й. Бабюк, Н.Г. Каньоса, С.М. Бабюк. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2023. 222 c.
122. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти. 2015. Вип. 83. Ч. 2, С.102-107.
123. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності : Наказ МОН України від 10.12.2021 №1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
124. Удовиська Т.А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України. 2023. Вип. 31. Т. VIII (50), С. 407-416.
125. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: навч.-метод. посіб. / О.Л. Богінч та ін. Київ: Генеза, 2013. 128 с.
126. Фісун О.В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен: зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи». 2010. Вип. 34, С.133-139.
127. Цифрова трансформація освіти і науки. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>.
128. Ціннісні орієнтації дитини у дорослому світі: навчально-методичний посібник / Т.О. Піроженко та ін. Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. 89 с.
129. Цуркан Т.Г., Красій Н.Б. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 10 (54), С. 313-318.
130. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидання, 2012. 224 с.
131. Шуневич О.М. Фасилітативний підхід як умова трансформаційного навчання вчителів у післядипломній освіті. Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти: матеріали I Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Рівне. 2018. С. 219-224.
132. Щодо впровадження основ соціальної і фінансової освіти дітей дошкільного віку: Наказ МОН України від 22.01.2016 №46. URL: <http://oblosvita.com/engine/download.php?id=11637>